

31 | JOHANNES DE SANCTO LAURENTIO,
*Postillae evangeliorum dominicalium to-
 tius anni et aliquorum festorum.*
 Brussel: [Broeders van het Gemene Leven],
 4 oktober 1480

Folio: 198 p. Latere kalfslederen band, vergulde rug op
 vijf ribben, gemarmerde sneden, gemarmerde schutbla-
 den, gerubriceerd exemplaar.

Inc. B 1.394

DEZE COMMENTAAR OP DE EVANGE-
 LIËN door Johannes de Sancto Laurentio,
 die de Koninklijke Bibliotheek in 1858
 voor 115 Belgische frank kocht op de veil-
 ing van de boekenverzameling van
 François-Xavier Borluut de Noorddonck,
 heeft voor de instelling reële waarde.
 Hoewel de auteur van dit traktaat – een
 franciscaan die rond 1400 in Keulen
 overleed – geen plaats heeft verworven in
 de geschiedenis der letteren, bekleedt de
 editie die we hier voorstellen wel een
 voorname plaats in de geschiedenis van
 de boekdrukkunst. Niet alleen hebben we
 te maken met de editio princeps van deze
 tekst, het gaat ook, en vooral, om een pub-
 licatie afkomstig uit de eerste drukkerij
 in Brussel, die van de Broeders van het
 Gemene Leven.

De Broeders van het Gemene Leven
 waren sinds hun ontstaan in 1422 geves-
 tigd in de buurt van de collegiale Sint-
 Goedelekerk, maar verhuisden in 1480
 naar de 'Oude Borgh', dicht bij de Sint-
 Goriksbuurt, waar ze bleven tot hun huis
 in 1595 definitief werd gesloten. Hun
 klooster, Huis van de Annunciatie of
 Huis van Nazareth genoemd, is de enige
 religieuze instelling in de Zuidelijke Ne-
 derlanden die in de vijftiende eeuw een
 drukkerij binnen haar muren had. Hun
 eerste boek rolde van de persen in 1475.
 Het gaat om een heel vroege publicatie,
 aangezien de boekdrukkunst pas in 1473
 in zowel de Noordelijke als de Zuidelijke
 Nederlanden was ingevoerd. De drukkerij
 van de Broeders draaide echter op een
 mislukking uit en na ongeveer tien jaar
 werden alle activiteiten beëindigd. In to-
 taal verschenen minder dan veertig boe-
 ken, die vooral gewijd waren aan
 religieuze thema's. ☞ RA

LITERATUUR

Polain 1932–1978, nr. 2313. Cockx-Indestege 1973. Mees 1974,
 p. 136. Leesch, Persoons, Weiler 1977, p. 19–34. Cockx-Inde-
 stestege 1997. Van Thienen, Goldfinch 1999, nr. 1360.

testis qd nō est si adhuc videret.
 Na hoc est de trimēti / si ipse tū
 diu a diuina stuitōe retentaret a
 lijs aplos i glā existētibz. Dē qd
 moztūz vtz i legēda sua vbi dicit
 ei apparē dicit tēp est vt cū sibi
 tulo epulētis. i. cū aplos cetero di
 use stuitōis quūto fōctis. qd nā
 esset si tōmūz dixerit aut si ut p
 rādit vbi nullū suoz stū. aplōz
 cōfōrtū est tēp tēp esset. Quare
 dē notāter in textu Et nō dicit ihs
 sūz qz nō moztūz sū cū volo ma-
 nec. i. nō me sequi per martiā to-
 nec vntā / nō ad iudiciū. sū ad assū
 mēdū nām eā corpē ab hō angus-
 tū 4 doloz / quod in legēda p dā
 vntāstū dicit cū dicit ad cū vte
 4 sic cū de hō mūto vōmūt. Hō dī
 vrez. Quare ite hō die p martiā
 o eij ponimz si nō nō sustinūt
 nec sustinēbit. Dicitur qd hoc ita
 quia in beato iohanne semper fuit
 prompitiūto animi / martiāto to-
 leādū vt pater quanto picius sū
 te in fementis olei doliū. Et illud
 p martiāto vltimū ab cōia. sū
 cū nō sit martiāto vtz in legēda
 eius.

Hic ē discipul9 ille qui testimoniu

Beatus pater

Hic est scilicet pater hui9 euāgē
 li9 In qua ponitur sil euāgēli9 de
 cōmentatio dicit / hic est discipul9
 ille / de quo saluator immediate ante
 locut9 ē / qd testificat9 hūbet de hō
 sez que vldie 2 audūit ppter quod

testimoniu ei9 effici9 est / vñ etiam
 in sū pmo sic epistole dicit Quod
 vidim9 2 audim9 2 man9 nō tūe
 tancūm / 2 scripsit hoc / quia omni
 bu9 nō erat. Vnde antiquitus solū
 illi qui viderant scripserunt hysto-
 ras. quare hystoria dicit ab hystō.
 quod est videre Et semper cū alijs
 fidelibus quia vntū est testimoni-
 um eūz.

**In die scōz
 innocētiū
 Hōz mat9**

Hic ille Angel9 dñi apparuit i somp-
 ni9 ioseph dicit9 Hōz 2 accipit pū-
 tū 4 mēm ei9 4 iugo in egipitūz et
 esto ibi vñ dñi dicit tibi. Futurū est
 enī de herodōz quare puerū ad p-
 tenbū est. Qui sūz genoz accepit pū-
 eū et matrem ei9 nocte. 2 fecit in
 egipitūz 2 erat ibi vsqz ad obitū
 herodōz vt adimpletetur quod die-
 ctū est a domino per prophētā
 dicentem. Ex egipitō vocaui filiū
 meū. Tūc herodōz videns qz
 illūz esset a mag9 hōz est vltū. Et
 mittens occidit oēs pueros qd erāt
 in bethlē 2 in oib9 finib9 ei9 a bi-
 mat9 4 iusto 2 scdm tēp qd exāse-
 rat a mag9. Tūc ad pletū est qd
 dicit est per iheremiā dicentē. Vox
 in rama audita est. ploratus 2 vlu-
 latus multus. Rachel plorans fil-
 os suos. noluit consolari quia non
 sunt. 2.

Illud euāgēli9 habetur Ma-
 thei hōmplūto Et est materia ei9